

CCD technika

Változósok a kibertérben

2004 utolsó nagy hazai szakmai összejevetelét október 8–10. között rendeztük meg, a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Csillagvizsgáló Intézetében és a Pécsi Tudományegyetem Csillagászati Külső Tanszékén. A hosszú nevű intézményi felsorolás mindenképpen helytálló, ugyanis a kettős intézménynév valóban két külön épületet jelöl. Az előadások a tanszéki épületben voltak (ami korábban az OMSZ bajai meteorológiai észlelőállomása volt), az észlelések helyszíne pedig a csillagvizsgáló emeletes épülete volt. Az éppen 10 éve megyei fenntartásban működő kis intézmény jubileumi évének méltó záró rendezvénye volt ez a háromnapos találkozó. Gyakran gondolkodóba ejti még az évmilliók távlatához szokott elmét is a földi évtizedek darálója... Egy napfolt-ciklusnyi idővel ezelőtt, 1993 áprilisában a változócsillag-észlelő szakcsoport szintén közös találkozót tartott Baján, akkor az IAPPP nemzetközi fotoelektromos szervezet hazai szárnyának rendezésében. A vendégkönyvbe pillantva feltűnik, hogy az akkor jelen voltak közül egyesek már a Föld túloldalára költöztek családotstul, mások pedig szakkörös kisserácokból nemzetközileg elismert szakemberekké váltak; volt, akit vallási szekta szippantott a sorai közé, s volt, aki ígéretes szakcsillagász karriert kezdett, de mire ismét a bajai találkozóra vezethetett volna útja, a jobb életet ígérő versenyszféra hódította el... Azért öröm volt látni, mennyien meg tudták tartani érdeklődésüket a téma iránt a régiek közül, és itt vannak még velünk!

Talán nem mindenkinek tetsző dolog (sem amatőr-csillagász, sem profi csillagász körökben), hogy az amatőr-profí együttműködés terén mindig is hídverő szerepet játszó bajai kollektíva ezeknek a találkozóknak a stílusát a profizmus felé igyekszik sodorni. Ez most összel is így volt, és az alapgondolat helyességéről e sorok írója is egyre inkább meg van győződve! Tapasztalatunk szerint még mindig vannak olyanok, akik morgolódnak, ha egy rendezvény nem ingyenes, és inkább akármilyen alacsony színvonalú ellátást vállalnak, csak ne kelljen fizetni... A túloldalról viszont az látszik, hogy 40–50 ember minimál ellátása (hogy legalább 1–2 egyszerűbb szendvics és ásványvíz jusson a fő nap során mindenkinek) mégiscsak 40–50 ezer Ft – amit az egyéb éves kiadások mellett nehéz kiszorítani. Tetejében egy országos találkozót hálatlanul szét tud zilálni, ha ebéd- és vacsoraidőben mindenki szétszéled, a neki al-

Telt ház Jurkovity Mónika előadásán

kalmas ideig elmaradva. Úgy gondoljuk, ha egy átlag hétvégén bárki által odahaza ugyanúgy elköltött 4–5 ezer forintért teljes ellátást kap, színvonalas éttermi ebéddel, hangulatos bográcsos vacsorával, ritkán hallható élőzenei koncerttel – ráadásul végig együtt maradhat így a társaság – az nem kibírhatatlan teher! Ez alkalommal mérsékelt befizetés fejében kollégiumi, és korlátozott számban ingyenes vendégházi szállás is rendelkezésre állt.

A szakmai program összeállítása Kiss László feladata volt, amit Ausztráliából vezényelt le. Ezt persze megkönnyítette a szokásos módon önként jelentkező előadók sora. A találkozó különlegessége a BANACAT sorozat és talán az MCSE VCSSZ történetében is egyedülálló on-line internetes közvetítés megszervezése volt, ami Tepliczky Istvánt és Jáger Zoltánt dicséri. Ennek köszönhetően az egész földkerekségen szinte egy időben lehetett követni a történéseket: minden előadást folyamatosan hallgathattak – és néhány állókép által kis késlettel láthattak is – az érdeklődők. Gyakran tucatnyian voltak egyidejűleg bejelentkezve a közvetítés honlapjára! Új korszakba léptünk: a konferencián ténylegesen jelenlévők csak az egyik felét tették ki az összes résztvevőnek! A virtuális résztvevők státusza új kérdéseket, új szempontokat vet fel egy következő konferencia szervezésekor...

A szervezés nagy erővel folyt, nem csak a szokásos csatornákon (MCSE levelezőlistákon, honlapokon, direkt e-mail felhívásokban), hanem pl. az MTT-nek leadott híryanagyként és rádiós közleményben is. Péntek kora este hazai egyetemi hallgatók, volt bajai kollégák és a bajai találkozó-sorozat törzsközönségének tekinthető Corvus Csillagászati Egyesület baráti társasága nyitotta meg az eddigi legnagyobb létszámú, sorrendben 18. BANACAT találkozót. A közös vacsora előtt két távcső-technikai ismertető hangzott el: Beringer Pál számolt be a BAT névre keresztelt 35 cm SC robottávcső program állásáról, majd a házigazdák képviselőjében Hegedüs Tibor az ideiglenesen BART–01 nevet viselő, épülő 50 cm MC robottávcsőről. A vacsorát követő borozgatás a szokatlanul enyhe őszi időjárásának köszönhetően tábortűznél folytatódott az épületek között.

A fő nap a szombat volt. Két nagy blokkba csoportosítva a hazai fiatalság mutatta meg képességeit, első eredményeit. A délelőtti szekciót Kóspál Ágnes (ELTE) a csillagok fejlődésének korai szakaszában mutatkozó optikai és infravörös változékonyság bemutatásával nyitotta meg. Jurkovity Mónika (SZTE) a félszabályos szuperóriások fényváltozásáról beszélt. A fiatalok blokkját Szalai Tamás zárta az SN 2004dj szupernóváról szóló gyorsjelentéssel. Rövid kávészünet után a nemrégiben szakemberré lett korosztály következett. Csizmadia Szilárd (MTA KTM CSKI) a W UMa csillagokat mutatta be új megközelítésben a legutóbbi évek megfigyelési és statisztikai kiértékelésének alapján. Hetesi Zsolt (ELTE) a legfrissebb SN1a eredményeket is tartalmazó

A főzőmester: Szabó Endre

adatok újraértelmezése alapján az Univerzum gyorsuló tágulásának kérdését boncolgatta. Mindketten hazai kutatási eredményeket ismertettek. A csoportkép elkészülte után egy ízletes ebéd zárta a nap első felét, amit az intézettől séta-távolságban lévő Akácos Csárda szolgáltatott.

A délutáni szekció első fele a tradicionális amatőr csillagászaté volt. Először Mizser Attila mutatta be a legújabb változós kiadványt, és ennek kapcsán az észlelési program megválasztásáról is elmondta gondolatait. Kovács István a változócsillag adatbank helyzetét ismertette, végül Kereszty Zsolt a Corona Borealis Csillagvizsgáló legutóbbi észlelési eredményeiről és külföldi kapcsolatairól beszélt. Figyelemreméltó tény, hogy a hagyományos vizuális észlelők során kívül néhányan a legmodernebb technikai

A koncert után Kosóczky Tibor töviről-hegyire elmagyarázta az orgona működését

lehetőségek önerőből történő megteremtésével a világ élvonalába tartozó megfigyelésekkel gazdagítják a csillagászatot hazánkban is, ezzel tovább erősítve hazánk, és az MCSE e téren már világszerte kivívott elismerését. Rövid szünet után Sárneczky Krisztián kisbolygók CCD-asztrometriájáról beszélt egy új program, az „ASTROMETRICA” segítségével. Végül pedig Szabó Gyula (SZTE) az üstökösök fotometriájának archívuma kapcsán elmélkedett az amatőr-profi együttműködésről „Mi a CARA?” címmel. Egy előadás lecsípésével a program a bajai csillagvizsgáló déli falánál megépült új napóra felavatásával folytatódott; avatóbeszédet Keszthelyi Sándor mondott. A megéhezett, népes résztvevői csoportot ezután az átrendezett előadóteremben megterített asztalok várták, amelyen Szabó Endre és Balog István remek bográcson marhapörköltje kapta a főszerepet. A test után a lélek örömei következtek: a Belvárosi Templom felújított muzeális orgonáján Kosóczky Tamás fiatal bajai orgonaművész koncertje szolgált csodálatos élménnyel. Ehhez még hozzájárult, hogy a koncert végeztével a fele társaság felsereglett a templom karzatára, és ott csaknem egy órát eltöltött az orgonával, az orgonisták életével történő ismerkedéssel.

A helyben éjszakázó, Baján maradt résztvevők az estét részben az egyre jobban fogyatkozó bortól, részben Hetesi Zsolt filozofikus előadásában („Alles GUT? Avagy az egyesített elmélet jövője?” címmel) felvázolt elméleti fizikai, és kozmológiai téma mélységeitől elszédülve zárták. A mindvégig kitaróknak ez alkalommal nem kedvezett az időjárás: a sűrű felhőzet nem nyílt szét a találkozó kedvéért. A másnap déli előtti asztro-biznisz hangulata, és az utolsóként elutazó kedves törzsvendégek búcsúztatása mégis vidám hangulattal zárta ezt a remek találkozót! A rendezők az amatőr-profi kapcsolat örök kérdésén a találkozó kapcsán ismét el kellett hogy gondolkodjanak – a problémakör és annak hazai tanulságai mindenképpen megérnek egy újabb cikket a közeljövőben, a Meteor hasábjain!

HEGEDÜS TIBOR